

Myndighetsutövning och rättssäkerhet i Uppsala - Presentation av forskningsprojekt om LSS- tillämpningen: Att få och få behålla LSS-insatser

Politikermöte 24 februari 2015, Infoteket

Med dr Barbro Lewin, funktionshinderforskare,
anknuten till nätverket Centrum för forskning om funktionshinder,
Uppsala universitet
Barbro.Lewin@statsvet.uu.se

Lewin 2015

Varför ett projekt om myndighetsutövning enligt LSS i Uppsala?

- Många är berörda – inte bara de med svåra funktionshinder
- Anhöriga
- Medborgarfråga – offentlig verksamhet som styrs av lag och betalas med skattepengar

Att göra rätt från början: En rättssäker handläggning som uppfattas som legitim av medborgarna

- Långvarigt idépolitiskt arbete i Uppsala
- LSS-utredningar och avslagsbeslut: Tecken på bristande rättssäkerhet
- Många överklaganden till förvaltningsrätten – en del får rätt
- Frustration, bristande tilltro till politiker och tjänstemän
- Känsla av kamp, inte samverkan

Några röster från funktionshindrade medborgare, handläggare och tjänstemän

- Varför får jag inte ha kvar min kontaktperson som jag haft i så många år?
- Tidigare var vi snällare
- Vi brukar ge 20 tim ledsagarservice
- Du kan ju alltid överklaga
- Vi vill få det här rättsligt prövat
- Rättspraxis säger ...
- Det spelar väl ingen roll vilken lag som ger stödet. Huvudsaken är att den funktionsnedsatta får ett värdigt liv

Efter politikermöte 7 maj 2014

- 7 maj: Politikerna hävdade att det inte finns några riktlinjer. (Förvaltningsrättsdomar 2009 och 2010)
- Från funktionshinderrörelsen – jo, det verkar finnas informella, begränsande riktlinjer.
- Nu: Forskningsprojekt i syfte att beskriva handläggningen under tiden 2010-2014

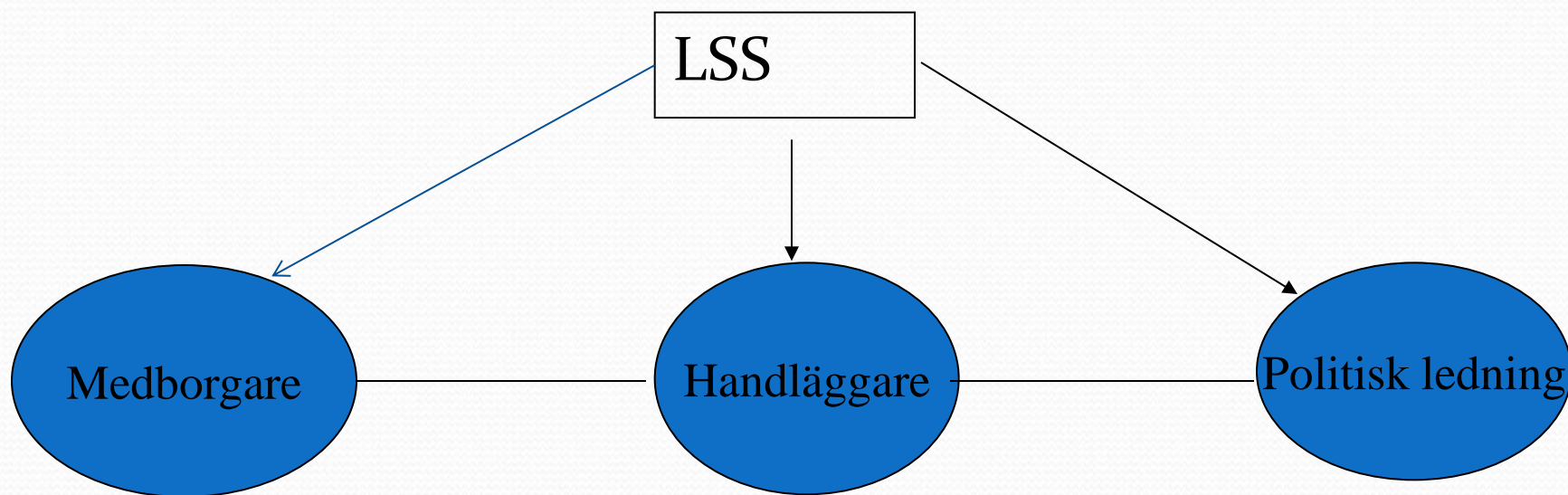
Statsvetenskaplig utgångspunkt: Förverkligande av välfärdsreformen LSS med flera aktörer

- Funktionshindrade medborgare ansöker om LSS-insatser
- Politisk ledning har ansvar för myndighetsutövningen (kommunpolitiker och högre tjänstemän)
- Handläggare förmedlar rättigheter genom myndighetsutövning

Övergripande forskningsfråga: Är påvisade rättssäkerhetsbrister enstaka missöden eller kan de vara uttryck för informella, begränsande riktlinjer?

Styrningrelationen vid LSS-tillämpningen

(Inspirerad av Lennart Lundquist Byråkratisk etik 1988)

**1. Bedömning av
rättssäkerheten i förfarandet**

**2. Innebär styrning rättsosäker
myndighetsutövning?
Vem styr vem?**

Steg 1. Bedömning av rättssäkerheten i utredningar och beslut

- Utredningar och beslut läses med ”rättssäkerhetsglasögon”
- Preliminära resultat ger stöd för att det verkligen är fråga om informella begränsande riktlinjer
- Fler ärenden och förvaltningsrättsdomar ska gås igenom

Exempel på preliminära resultat för handläggares förfarande. Övergripande problem med SoL-tänk och bemötandet

- Missvisande tolkningar eller direkt felaktiga påståenden om behoven
- Underlåtenhet att beakta professionella utlåtanden och andra utsagor vid beskrivning av behov
- Underlåtenhet att nämna rättsligt relevant innehåll i lagtext och förarbeten, även felaktigheter
- Underlåtenhet att beakta den enskildes inflytande i handläggningssituationen

Felaktig användning av LSS

kvalitetsbegrepp goda levnadsvillkor

- Felaktig tolkning av 7 § LSS om rätten till insats. Betydelsen är att om behov inte redan är tillgodosedda genom ett stöd som gör att den enskilde *upplever goda levnadsvillkor* så finns rätten till LSS-stöd. Särskilt relevant när den enskildes ansöker om personlig assistans och det hänvisas till att hemtjänsten ger tillräckligt stöd
- Kan inte användas utan koppling till LSS-stöd. Fel att säga att man har goda levnadsvillkor utan LSS-stöd

Ytterligare rättssäkerhetsproblem vid handläggarnas förfarande

- Hänvisning till rättspraxis i strid med likabehandlingsprincipen
- Underlåtenhet att följa Förvaltningslagens service- och informationsskyldighet (gäller hela processen och ger stora bemötandeproblem)

Steg 2. Beskriva den politiska ledningens styrning av handläggarna

- Forskningsfrågor:
 - Hur har styrningen av handläggarna gått till?
 - Har styrningen varit förenlig med LSS, förvaltningslagen och andra välfärdsstatliga värden? Om inte, i vilka avseenden?
 - Vilka är det som har styrt handläggarna? Politikerna eller tjänstemännen
- Dokumentsgenomgång
- Steg 2 kräver samverkan med den politiska ledningen för tillgång till policydokument och andra relevanta dokument

Steg 3. Bedömning av styrningen

- Hypotes: Passiv laglydnad – att göra minsta möjliga utan att direkt bryta mot lagen
- Målbaserad utvärdering (Lewin 1998)
- En preliminär slutsats med stöd i materialet är att det inte är LSS som styr LSS-tillämpningen utan en begränsande rättspraxis och ett SoL-tänk

Kan forskningsresultaten användas i kvalitetsarbetet?

Ur den tidigare nämndens Kvalitetsmanual -
Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

”Kvalitet kan uttryckas som förhållandet mellan förväntning och upplevelse. Det ska vara tydligt för medborgare vad de kan förvänta sig av nämndens verksamheter. Medborgare som kommer i kontakt med verksamheten bedömer kvaliteten på arbetet i förhållande till vad han eller hon förväntar sig.”

Hur vill Uppsalas kommunpolitiker att LSS ska tillämpas i framtiden?

- Ny organisation. Ny politik?
- En tanke: Ett samverkansprojekt kring myndighetsutövning enligt LSS
 - Lära av perioden 2010-2014
- Angeläget att alla berörda parter som har intresse av rättssäkerheten i myndighetsutövningen är delaktiga:
 - Funktionshinderorganisationer, handläggare och högre tjänstemän, professionella, fack, politiker; flera?

Sikte på framtiden: Samverkan – inte strid

En nödvändig utgångspunkt: En optimistisk människosyn att vi alla gör så gott vi kan och att har en vilja att göra rätt

Ur Dag Hammarskjölds vägmärken: Öppenheten för livet ger en blixalik insikt i andras livssituation. Ett krav: att från känslotvinget driva problemet till en klart fattad intellektuell gestaltning – och handla därefter